

Discurs d'investidura pronunciat per la Dra. Jean Watson

Avui, l'any 2010, celebrem l'Any Internacional de la Infermeria i el centenari de la mort de Nightingale l'any 1910. Nightingale és la fundadora de la filosofia de la infermeria moderna i la primera teoritzadora d'infermeria reconeguda. Celebro les aportacions contínues de tots els professionals de la infermeria i estudiants de Ciències de la Salut d'aquesta universitat en els àmbits de l'assistència sanitària i de serveis a les persones, inspirades encara en el llegat de Nightingale.

És, sens dubte, tot un honor rebre aquest premi de doctora *honoris causa* de la mà de la Universitat Rovira i Virgili, per recomanació del Departament d'Infermeria, una universitat i un departament amb una història de lideratge en l'ensenyament de la infermeria i un model educatiu centrat en el cuidatge, una universitat i un departament compromesos amb la tasca acadèmica intel·lectual i amb les aportacions científiques fetes pels professionals de la infermeria i per la recerca i la pràctica en aquesta disciplina. La tasca que dueu a terme aquí, a Espanya, té una gran influència en l'ensenyament de la infermeria a Europa i arreu del món.

Accepto el títol de bon grat en representació dels meus companys, membres d'aquesta prestigiosa universitat, i també com un reconeixement públic a la meva tasca acadèmica intel·lectual en l'àmbit de les Ciències del Cuidatge i la teoria i pràctica del cuidatge humà, la qual ha tingut una clara repercussió tant en l'ensenyament com en la pràctica de la infermeria al llarg d'aquest segle.

Les infermeres i infermers (i la infermeria en si) són considerats el grup professional més ètic i fiable del món, i continuen marcant la diferència en l'àmbit de l'assistència sanitària a les persones. Aquesta confiança i ètica són fruit d'una filosofia profundament orientada a preservar la dignitat de les persones i salvaguardar el cuidatge humà.

La infermeria, com a disciplina madura i diferenciada i com a professió per si mateixa, aplega el grup més gran del món de professionals de la salut i, com a

pràctica, és present en tots els contextos sanitaris, la qual cosa té un efecte significatiu en la qualitat del cuidatge humà, la guarició i els resultats mèdics.

Al llarg de les últimes dècades, la teoria i la recerca en infermeria han desplegat els valors ètics i filosòfics del cuidatge humà, juntament amb la validació empíricocientífica en la pràctica clínica, inclosos el cuidatge holístic, l'atenció primària, les cures pal·liatives i l'atenció al final de la vida. Els professionals del sector i la infermeria en si continuaran liderant el cuidatge integral de les persones i els seus processos de guarició interns, i no només el tractament de l'afecció.

He estat un testimoni modest de com la meva tasca en l'àmbit de la Ciència del Cuidatge ha contribuït a aprofundir en les dimensions humanes de l'assistència sanitària i les experiències de guarició dels pacients als hospitals, les llars i la comunitat, i també a expandir-les. Quan vaig entrar a la facultat de la Universitat de Colorado l'any 1979, em va decebre l'orientació medicoclínica que la infermeria anava adoptant per evolucionar. Les meves publicacions i la meva trajectòria acadèmica intel·lectual en la matèria representen la meua voluntat de donar veu al fenomen del cuidatge humà i dotar-lo d'un llenguatge propi, mitjançant la definició de la Ciència del Cuidatge com la base disciplinària de la professió. Així, per mitjà del plantejament de la Ciència del Cuidatge, la infermeria explicita la línia ètica, moral, filosòfica i científica que cal seguir en les experiències de malaltia-guarició, pròpies de la salut humana, a fi de salvaguardar el cuidatge humà en aquells casos en què es veu amenaçat i oferir a la humanitat un servei humà basat en la compassió. L'aproximació a la infermeria des de la Ciència del Cuidatge s'elabora a partir del model de Nightingale, que avui dia considera la infermeria en un sentit global, atès que integra el millor de la ciència infermera, l'art i les humanitats. També serveix de base per a totes les professions de l'àmbit de la salut i els serveis a les persones.

La missió i la visió de Nightingale ens continuen servint de guia per a l'assistència sanitària i la reforma de l'assistència sanitària en aquests moments. En el camí cap a l'acció social i per un món saludable que ella va propugnar, és gràcies al llegat

de Nightingale que ara pot florir el treball més contemporani i de futur en l'àmbit de la Ciència del Cuidatge. Això suposa una tasca de cent anys per transformar l'assistència sanitària per mitjà de nous models ètics i científics de cuidatge humà, des del nivell local fins al global, a fi de treballar en el benestar, la prevenció i la promoció d'entorns domèstics i de treball saludables.

L'evolució i l'aportació de Watson en la tasca acadèmica intel·lectual en l'àmbit de la Ciència del Cuidatge i les fites acadèmiques en la ciència infermera i els estudis d'infermeria. (Els punts d'aquesta ponència s'han extret de Watson, 2008 i Watson, 2011b.)

L'obra *Nursing. The Philosophy and Science of Caring* (1979) va marcar l'inici d'una carrera en la Ciència del Cuidatge i va representar la meua entrada a l'activitat acadèmica intel·lectual. Aquest primer llibre es va publicar abans que es prestés atenció formal a la teoria infermera o que es posés l'èmfasi en la disciplina mateixa, i abans que hi hagués interès a establir una base filosòfica amb sentit per a la ciència infermera, els estudis d'infermeria i la pràctica.

La meua primera obra va sorgir arran de la meua voluntat d'aportar un nou significat i dignitat a la tasca i al món de la ciència infermera i el cuidatge dels pacients. Els conceptes teòrics derivaven de la meua experiència personal i professional: s'inferien clínicament i es dotaven de base empírica. No obstant això, els combinava amb els meus coneixements filosòfics, ètics, intel·lectuals i experiencials, i els integrava. El meu interès i objectiu a la vida han estat sempre aprofundir en el meu concepte de la humanitat i de la vida mateixa i en el dels altres, a fi de traslladar aquestes dimensions a la infermeria. Així, la meua primera obra va sorgir de valors, creences, percepcions i experiències propis arran de preguntes retòriques i inefables com ara: què vol dir *ésser humà?*; què vol dir *cuidar?*; què vol dir *guarir?* Preguntes sobre aspectes com la personalitat, la vida, el cicle del naixement i la mort, el canvi, la transició, el patiment, la salut, les relacions, la guarició, l'enteresa i altres incògnites, em van guiar en el meu interès a identificar un marc aplicable a la infermeria com a disciplina diferenciada i

professió per si mateixa, allunyat de l'orientació curativa de la medicina, però complementari.

Els meus punts de vista s'accentuaven gràcies al meu compromís amb la funció i la missió professionals de la infermeria en la societat i el món: el seu pacte ètic amb la humanitat per salvaguardar el cuidatge humà i preservar la dignitat, la integritat i l'enteresa humanes en un entorn d'amenaques i crisis vitals, traumes, canvis i mort. Totes aquestes activitats, experiències, preguntes i processos no són fenòmens merament medicoclínic, sinó que transcendeixen la malaltia, el diagnòstic, les condicions o l'entorn, entre d'altres; han estat i continuen essent les eternes recerques i preguntes filosòfiques i ètiques dels humans, que la infermeria i els professionals de la salut han hagut de gestionar més enllà del temps i l'espai i més enllà dels canvis en els sistemes, la societat, la civilització, la tecnologia i la ciència.

La meva primera obra (1979) s'ha anat ampliant i ha anat evolucionant gràcies a la generació de publicacions, més llibres, vídeos i CD, i gràcies també a l'experiència adquirida en càrrecs clínicoadministratius i mitjançant la promoció d'iniciatives per transformar la professió.

Una sèrie de llibres sobre la teoria del cuidatge van succeir la meva primera obra i es van traduir, com a mínim, a nou llengües. Les altres obres més importants centrades en la teoria del cuidatge que van subseguir la primera obra són les següents:

WATSON, J. (1985). *Nursing: Human Science and Human Care. A Theory of Nursing*. Norwalk (Connecticut): Appleton-Century-Crofts. Reimpressió/reedició (1988). Nova York: National League for Nursing. Reimpressió/reedició (1999). Sudbury (Massachusetts): Jones and Bartlett Publishers.

WATSON, J. (1999). *Postmodern Nursing and Beyond*. Edimburg (Escòcia): Churchill-Livingstone. Reimpressió/reedició (1999). Nova York: Harcourt-

Brace/Elsevier. Edició reimpressa (2011). Boulder (Colorado): Watson Caring Science Institute Pub.

WATSON, J. (ed.) (2002). *Assessing and Measuring Caring in Nursing and Health Science*. Nova York: Springer. [Premiat Llibre de l'Any a la revista *American Journal of Nursing* (AJN).]

WATSON, J. (2005). *Caring Science as Sacred Science*. Filadèlfia: F. A. Davis. [Premiat Llibre de l'Any a la revista *American Journal of Nursing* (AJN).]

Altres obres més recents són:

WATSON, J. (2008). *Nursing. The Philosophy and Science of Caring*. Nova edició revisada. Boulder (Colorado): University Press of Colorado.

WATSON, J. (2011). *Human Caring Science: A Theory of Nursing*. Sudbury (Massachusetts): Jones and Bartlett Publishers.

HILLS, M.; WATSON, J. (2011). *Creating a Caring Science Curriculum: An Emancipatory Pedagogy for Nursing*. Nova York: Springer - Watson Caring Science Springer Library Series.

NELSON, J.; WATSON, J. (2011). *Measuring Caritas: A Compilation of International Research on Caritas as Healing Intervention*. Nova York: Springer - Watson Caring Science Springer Library Series.

Fonts teòriques

Altres llibres centrats en el cuidatge, dels quals sóc coeditora o coautora, són ampliacions d'aquestes obres. Vegeu-ne, per exemple, les següents:

BEVIS, E. O.; WATSON, J. (1989). *Toward a Caring Curriculum: A New Pedagogy for Nursing*. Nova York: National League for Nursing. Reimpresió (1999). Sudbury (Massachusetts): Jones and Bartlett Publishers.

RAY, M.; WATSON, J. (ed.) (1998). *The Ethics of Care and the Ethics of Cure*. Nova York: National League for Nursing.

CHINN, P. L.; WATSON, J. (1994). *Art and Aesthetics in Nursing*. Nova York: National League for Nursing.

Vegeu també els webs www.watsoncaringscience.org i www.nursing.ucdenver.edu/caring per obtenir una referència més completa d'aquestes obres i publicacions.

L'obra *Nursing: The Philosophy and Science of Caring* (1979) va proporcionar l'estructura i el fons teòric inicial per elaborar la «Teoria del cuidatge humà: deu factors de cuidatge». Aquests factors es van identificar com els elements fonamentals del cuidatge en infermeria, sense els quals les infermeres i infermers no exercirien la infermeria professional, sinó que, en comptes d'això, treballarien merament com a personal tècnic o qualificat dins del marc dominant de la ciència de la tecnocuració mèdica. Aquesta obra ha esdevingut per si mateixa una mena de clàssic intemporal.

En aquesta obra evolucionada, la teoria s'exposa de manera més explícita en un context ètic, artístic i, fins i tot, metafísic —la metafísica entesa com a fenomen— més ampli, en el qual es desenvolupa la infermeria, però que sovint ni anomena, ni articula, ni estudia i sobre el qual tampoc no actua.

Com s'ha postulat en el discurs contemporani postmodern, si una professió no té un llenguatge propi, no existeix. Per això, és important anomenar els fenòmens de la infermeria i el cuidatge, reivindicar-los, articular-los i actuar sobre ells, si volem que la infermeria acompleixi la seva missió, la seva raó de ser, en la societat.

Aquesta expertesa acumulada en la teoria i la Ciència del Cuidatge contribueix a explicitar el pacte de la infermeria amb les persones.

La tasca acadèmica intel·lectual en l'àmbit de la Ciència del Cuidatge explicita alguns aspectes centrals de la Ciència del Cuidatge Humà, com ara els següents:

Una filosofia de llibertat, elecció i responsabilitat humanes.

Una biologia i psicologia de l'holisme.

Una epistemologia que no només permet allò empíric, sinó també els avenços en l'estètica, els valors ètics, la intuïció, el coneixement personal, l'espiritualitat, juntament amb un procés de descobriment, una imaginació creativa i formes de recerca en evolució.

Una ontologia de temps i espai.

Un context d'esdeveniments, relacions i processos interhumans que connecten amb l'entorn i l'univers més extens i formen una unitat.

Una visió científica oberta del món. (Watson, 1985: 16)

D'aquesta manera, el plantejament de la ciència humana i el cuidatge humà s'allunya del de la ciència convencional i, des de l'òptica qualitativa, convida a honrar com a legítims i necessaris diversos aspectes a l'hora de treballar amb experiències personals i fenòmens humans de guarició-cuidatge, de salut i vitals. La teoria del cuidatge humà incorpora nocions com ara la *d'ocasió de cuidatge*, el *camp fenomenal*, allò *transpersonal* i l'*art del cuidatge transpersonal*, i convida a recórrer plenament a un mateix en un *moment de cuidatge* (Watson, 1985: 58-72). L'ocasió o moment de cuidatge esdevé transpersonal quan «dues persones (la infermera o infermer i una altra persona) amb una història vital i un camp fenomenal (de percepció) únics esdevenen un punt focal en l'espai i el temps a partir del qual el moment adquireix un camp propi, més gran que l'ocasió mateixa. Com a tal, el procés pot anar més enllà de si mateix (i, de fet, ho fa), i sorgir, alhora, d'aspectes de si mateix que passen a formar part de la història vital de cada una de les persones, com també d'un patró vital més gran, profund i complex» (Watson, 1985: 59).

El moment de cuidatge pot ésser un punt d'inflexió existencial per a la infermera o infermer en el sentit que implica fer una pausa, optar per *veure* i actuar amb coneixement de causa guiats per la intencionalitat i la consciència de com podem *ésser presents* en el moment, totalment presents, amb una actitud oberta envers l'altra persona, oberta a la compassió i la connexió, més enllà de l'èmfasi —més que habitual— en el control del propi ego. En un moment de cuidatge, la infermera o infermer cospa la *gestalt* del moment que es presenta i és capaç de *llegir* el camp, més enllà de l'aspecte extern i la conducta del pacient. El moment és *transpersonal* quan la infermera o infermer és capaç de veure l'esperit d'altres persones i connectar-hi amb una actitud oberta a expandir les possibilitats del que pugui passar. El fonament d'aquesta perspectiva rau en la saviesa de saber i comprendre que «aprenem els uns dels altres com podem ésser més humans mitjançant la identificació de nosaltres mateixos amb els altres i el reflex dels seus dilemes en nosaltres mateixos. El que tots nosaltres aprenem d'això és autoconeixement. El jo que descobrim és tots els *jos*: és universal. Aprenem a reconèixer-nos a nosaltres mateixos en els altres» (Watson, 1985: 59).

Aquesta connexió interhumana expandeix la nostra compassió i el cuidatge i manté viva la nostra noció comuna d'humanitat. Tot aquest procés profundament filosòfic, ètic i teòric salvaguarda el nostre sentit compartit d'humanitat i contribueix a no reduir un altre ésser humà a la condició moral d'objecte (Watson, 1985: 60).

En estudis addicionals, s'ha explorat la metodologia de la ciència humana com una manera d'investigar el cuidatge. A partir d'un primer treball de recerca dut a terme a Austràlia, s'explicava la fenomenologia transcendental. Aquesta recerca és un exemple de l'aplicació de la metodologia de la ciència humana en la Ciència del Cuidatge per observar l'experiència de la pèrdua i el dolor experimentat per una tribu d'aborígens d'Austràlia Occidental.

Mitjançant aquesta metodologia més extensa, expressions poètiques, artístiques i metafòriques es van fer paleses arran de l'experiència de recerca a l'interior desèrtic d'Austràlia. Aquesta mena d'enfocament era coherent amb les troballes i

les experiències en aquest entorn únic en el sentit que aquesta metodologia permetia l'efecte «poètic» en l'articulació de les experiències tal com les havien sentit i viscut les persones, i anava més enllà dels fets reals i les meres descripcions (fenomenologia descriptiva). Així, els plantejaments transcendentals eren coherents amb les dimensions transpersonals i proporcionaven un espai per a la paradoxa, l'ambigüitat, les ressonàncies suggerents i les expressions creatives, més enllà de la fenomenologia superficial (Watson, 1985: 90-91). Seguidament, en veiem un exemple: «En altres paraules, com poden el to i les paraules dogmàtiques totalment distants, fredes i insensibles ensenyar la veritat o el significat profund d'un fenomen humà relacionat amb el cuidatge humà, el cuidatge transpersonal i el dolor, i transmetre experiències de pena profunda, gran bellesa, passió i alegria. No podem transmetre la necessitat de compassió en tota la seva complexitat o la de conrear el sentiment i la sensibilitat amb paraules desproveïdes de calidesa, amabilitat i bons sentiments» (Watson, 1985: 91). El resultat és poesia: «no pot ésser altra cosa que poètic» (Heidegger, citat a Watson, 1985: 98).

Aquest exemple de metodologia convida a la unió de les humanitats i l'art amb la ciència, una constant a la meua obra.

L'obra *Postmodern Nursing and Beyond* (1999; 2011) se centra en el paradigma professional basat en l'ontologia de les relacions i els fonaments ètics i ontològics, abans de passar a l'epistemologia de la ciència i la tecnologia. Aquesta obra gira al voltant de la necessitat d'aclarir la base ontològica de l'*Ésser-en-Relació* (*Being-in-Relation*) en un paradigma de cuidatge, la unitat de la ment, el cos i l'esperit amb el camp, més enllà de l'ontologia separatista obsoleta del pensament mèdic industrial de l'Era I moderna. En aquest llibre, es van desenvolupar molt més la vessant espiritual i els aspectes energètics evolucionats de la consciència de cuidatge, la intencionalitat, la presència humana i l'evolució personal dels professionals de la infermeria qualificats. Aquesta evolució se situava en el marc de la cosmologia postmoderna emergent de la guarició, l'enteresa i la unitat, és a dir, en honor a la unitat de tot. Aquesta perspectiva postmoderna mirava de projectar la infermeria i l'atenció sanitària vers la meitat del segle XXI, moment en

què hi haurà exigències radicalment diferents per a tots els professionals de la infermeria qualificats i les funcions i expectatives dels pacients i els sistemes d'atenció sanitària seran completament diferents (Watson, 1999: XIII).

La infermeria per si mateixa serveix d'arquetip per a la guarició i representa una metàfora de l'energia de guarició profunda que dimana en un paradigma completament diferent. El que es proposa és un canvi ontològic fonamental, en la consciència humana, que reconeix la relació simbiòtica de la humanitat, la tecnologia i la natura amb l'univers, més gran i en expansió.

El model inicial d'infermeria de Nightingale és ben present en aquesta obra, en la qual s'inclouen tots els rituals i les arts infermeres de guarició i cuidatge, redescoberts i honorats per noves raons.

Les metàfores d'*arquetip ontològic*, *artista ontològic* i *arquitecte/a ontològic/a* s'utilitzen per copsar les funcions i els models infermers d'aquest mil·lenni, la infermeria i la medicina de l'Era III (Watson, 1999: XIV-XV).

L'obra teòrica *Caring Science as Sacred Science* (2005), que va rebre el premi Llibre de l'Any 2006 de l'*American Journal of Nursing* (AJN) en la categoria de recerca, amplia encara més les primeres obres sobre el cuidatge. Aquest llibre situa la Ciència del Cuidatge en un context ètic, moral, filosòfic i científic evolucionat, i s'inspira en les obres de l'escriptor i filòsof francès Emmanuel Lévinas (1969) i les del filòsof i teòleg danès Knud Løgstrup (1997). Aquesta obra específica sobre la Ciència del Cuidatge pretén trobar un model de ciència que restauri la metafísica en l'àmbit físic material en el marc de l'*Ética-de-la-Pertinença* (*Ethics-of-Belonging*) (fins a l'infinit camp de l'Amor Còsmic Universal) (Lévinas, 1969), com a anterior i subjacent al de l'*Ésser-per-Si* (*Being-by-Itself*) sol —que ja no està separat del camp universal de l'infinit, més ampli, al qual tots pertanyem i al qual tornem des del pla terrenal—.

L'*Ética-del-Cara-a-Cara* (*Ethics-of-Face-to-Face*) de Lévinas —entesa com el fet d'encarar la nostra pròpia humanitat i la dels altres— s'analitza com una metàfora

de com aprofundim en la nostra humanitat per a la supervivència d'allò humà, i la salvagudem, en contraposició amb la *totalització* de la condició humana i de la nostra separació total de la font infinita de la vida i l'immens Camp Còsmic que ens uneix a tots. L'*exigència ètica (ethical demand)* de Løgstrup introdueix la noció d'*Ètica-de-les-Mans (Ethics-of-Hands)*, en la mesura que l'autor ens recorda la demanda ètica sobirana, inarticulada i sovint anònima per la qual «tenim cura de la vida que la confiança ha posat a les nostres mans» (Løgstrup, 1997: 18).

Al text de *Caring Science as Sacred Science* s'identifiquen els supòsits bàsics següents (Watson, 2005: 56):

La Infinitat de l'Esperit Humà i l'univers en evolució.

La cosmologia ancestral i emergent d'una consciència unitària de connectivitat amb el Tot.

L'ètica ontològica de la *Pertinença-Prèvia-a-l'Ésser-Mateix-Separat (Belonging-before-Our-Separate-Being)* (Lévinas, 1969).

La postura moral de salvaguardar la infinitat i el misteri de la condició humana i mantenir viu l'esperit humà en evolució a través del temps, com veiem al fet d'«encarar la nostra pròpia Humanitat i la dels altres, i aprofundir-hi» (Lévinas, 1969).

L'exigència ètica que parteix del punt que tenim la vida d'una altra persona a les nostres mans; aquesta expressió sobirana de la vida ens ve donada de manera prèvia i aliena a la nostra voluntat per mitjà d'expressions de confiança, amor, bondat, honestedat, perdó o gratitud, entre d'altres, més enllà de les fixacions de l'ego i els sentiments obsessius que constitueixen expressions negatives de la vida (Løgstrup, 1997).

La relació entre la nostra consciència, les paraules o els pensaments i la manera en què afecten positivament o negativa el nostre camp energètic transpersonal: Ésser, Esdevenir i Pertànyer. Així, la nostra consciència afecta la nostra capacitat de connectar, d'*estar-en-bona-relació* amb la Font: el camp còsmic, universal i infinit de l'Amor.

Això és comparable a la noció de Nightingale de deixar el pacient en les millors condicions perquè la naturalesa el guareixi, atès que la guarició recorre a la

natura i a processos naturals. Quan som conscients d'una cosmologia expandida i d'una base ètica i moral expandida i més profunda, adquirim nous coneixements i assistim a un despertar; ens obrim al sentit de la *humanitat-en-relació-amb-l'univers-més-gran*, que ens inspira un sentit d'admiració, saviesa, respecte i humilitat. Estem convidats a acceptar la nostra set de saber, més enllà de la informació i el mer coneixement, i a entregar-nos tant al que és més important que el nostre propi ego separat, com al món exterior que ens pensem que controlem i pretenem manipular.

Així, en el desenvolupament de conceptes i pràctiques, teories i filosofies sobre guarició-cuidatge que es creuen amb l'Amor, invoquem el Cuidatge com a part de la nostra consciència i intenció d'influir sobre el tot mitjançant la participació pràctica dels nostres propis dons i talents únics. En fer-ho, la part de tasca professional i personal que fem marca la diferència en el moment, i hi contribueix, però també influeix sobre el camp hologràfic universal que ens envolta i al qual tots pertanyem. En altres paraules, tant des de la ciència moderna, com des de les tradicions de saviesa ancestral, ens adonem que el que fem per a nosaltres mateixos beneficia els altres, i que el que fem per als altres ens beneficia a nosaltres. Si una persona es guareix, ajuda que tot es guareixi. Si els altres es guareixen, ens ajuden a guarir-nos a nosaltres mateixos. La reciprocitat del Cuidatge influeix sobre el camp universal al qual tots pertanyem, i nosaltres l'influïm energèticament mitjançant la nostra consciència i els nostres actes concrets.

La Ciència del Cuidatge com a context

La meva postura és aquesta: la Ciència del Cuidatge com a punt de partida de la infermeria com a àrea d'estudi ofereix una base disciplinària diferent per a la professió; proporciona una metanarrativa ètica i moral guiada pels valors per als fenòmens científics i humans: el seu enfocament de guarició-cuidatge en el nivell de la persona, la natura i l'univers. En proposar la Ciència del Cuidatge com a context disciplinari i metanarrativa moral matricial respecte del que significa ésser humà, honrant la unitat de l'Ésser, la unitat de la ment, el cos i l'esperit amb l'univers, la disciplina ofereix diversos enfocaments del tema i una perspectiva

diferent sobre la qüestió. La professió, sense un context disciplinari clar i davant els canvis i forces del món exterior, es perd pel camí cap a l'adaptació a l'*statu quo* del moment.

Des del meu punt de vista, la disciplina de la infermeria es basa o hauria de basar-se en la Ciència del Cuidatge, la qual, al seu torn, nodreix la professió. La Ciència del Cuidatge nodreix els estudis d'infermeria, l'atenció al pacient, la recerca i, fins i tot, les pràctiques administratives, i els serveix de punt de partida moral, filosòfic, teòric i fonamental.

Si al llarg del temps, la infermeria hagués nascut i madurat des de la consciència i la claredat d'un plantejament basat en la Ciència del Cuidatge, potser avui dia es trobaria en un estadi d'evolució diferent: ben lluny de la lluita persistent amb l'enginyeria biomèdica convencional, ben lluny de la crisi en l'atenció que avui dia amenaça hospitals i sistemes, ben lluny de la gran manca d'infermeres i infermers i de serveis d'infermeria que la societat experimenta en aquests moments de la història i ben lluny de comunitats que, a la nostra vida i al món, no ofereixen atenció. Al nostre món, les persones lluiten cada vegada més contra guerres, situacions de violència i actes inhumans, ja sigui contra altres persones, l'entorn o la natura. Tot i que avui dia disposem d'una cosmologia evolucionada per a totes les disciplines, incloses la física, les ciències bàsiques i altres àrees científiques, sovint encara ens trobem ancorats en pensaments obsolets en el marc d'una ontologia del món física, material i separatista i una visió del món exterior com el nostre punt de partida.

La Ciència del Cuidatge fa més explícita la unitat i la connectivitat que existeix entre totes les coses dins del gran cercle de la vida: el canvi, la malaltia, el patiment, la mort i el renaixement. El plantejament de la Ciència del Cuidatge acostava la humanitat més prop de la comunitat moral, més prop de les relacions pacífiques amb comunitats, nacions i estats, propis o aliens, més prop d'altres mons i del temps.

Supòsits bàsics de la Ciència del Cuidatge (adaptats mitjançant petites modificacions de Watson, 1979: 8-9)

La Ciència del Cuidatge és l'essència de la infermeria i la base disciplinària fonamental de la professió.

Mitjançant relacions interpersonals, el Cuidatge es pot demostrar i practicar de la manera més eficaç; no obstant això, la consciència de cuidatge es pot comunicar més enllà del temps, l'espai i la fisicalitat, i transcendir-los (Watson, 2002 a).

Les connexions i els processos intersubjectius i interhumans mantenen viva la noció comuna d'humanitat —ens ensenyen com podem ésser humans mitjançant la identificació de nosaltres mateixos amb els altres—, en virtut de la qual la humanitat d'un es reflecteix en l'altre (Watson, 1985: 33).

El Cuidatge consta de «factors de cuidatge» (*carative factors*) i «processos *caritas*» (*caritas processes*), que faciliten la guarició, honren l'enteresa i contribueixen a l'evolució de la humanitat.

El Cuidatge eficaç promou la guarició, la salut, el creixement personal o familiar i un sentit d'enteresa, perdó, consciència evolucionada i pau interior que transcendeix la crisi i la por envers l'afecció, el diagnòstic, la malaltia, els traumes, els canvis a la vida, etc.

Les respostes derivades del Cuidatge accepten la persona no només tal com és ara sinó tal com pot arribar a ésser o ha començat a Esdevenir.

Una relació de Cuidatge és la que convida l'esperit humà a emergir, amb una actitud oberta al veritable potencial, d'autèntica presència, alhora que permet que la persona explori les possibilitats i triï la millor acció per a si mateixa per *estar-en-bona-relació* en un moment determinat.

El cuidatge es més *salut-genètic* que la curació.

La Ciència del Cuidatge és complementària de la Ciència de la Curació.

La pràctica del Cuidatge és l'objecte de la infermeria. Les seves aportacions socials, morals i científiques deriven del compromís professional envers els valors, l'ètica i els ideals de la Ciència del Cuidatge en la teoria, la pràctica i la recerca.

Les premisses de la Ciència del Cuidatge (adaptades de Watson, 2005: 218-219)

No es pot pressuposar el coneixement sobre el Cuidatge; implica un esforç epistèmic, ètic i teòric que requereix una definició i un desenvolupament continu.

La Ciència del Cuidatge es basa en una ontologia ètica i relacional de la unitat en l'univers, la qual nodreix l'epistemologia, la metodologia, la pedagogia i la praxi del Cuidatge en l'àmbit de la infermeria i altres àrees relacionades.

La Ciència del Cuidatge abraça el pluralisme epistemològic i pretén comprendre la intersecció i les connexions subdesenvolupades entre les arts, les humanitats i les ciències clíniques.

La Ciència del Cuidatge abraça tots els camins que porten al coneixement, a ésser i fer: els camins ètics, intuïtius, personals, empírics, estètics i, fins i tot, espirituals i metafísics del coneixement i l'Ésser.

La recerca en Ciència del Cuidatge engloba el pluralisme metodològic, en virtut del qual el mètode flueix des del fenomen de l'interès (diverses formes d'investigació miren d'unificar els plantejaments ontològics, filosòfics, ètics i teòrics, i d'incorporar, alhora, allò empíric i la tecnologia).

El Cuidatge (i també la infermeria) ha existit en totes les societats. En totes les societats hi ha hagut persones que han tingut cura dels altres. Una actitud de cuidatge *no* es transmet genèticament de generació en generació, sinó mitjançant la cultura d'una societat. La cultura de la infermeria —és a dir, la disciplina i la professió infermeres— té un paper científicosocial vital a l'hora d'evolucionar en el cuidatge humà, salvaguardar-lo i preservar-lo com una manera d'acomplir la seva missió en la societat i tota la humanitat.

Definició pràctica de la Ciència del Cuidatge (extret i adaptat de Watson, 2004a; Watson i Smith, 2002)

La Ciència del Cuidatge és una àrea d'estudi filosòfica, ètica i epistèmica en evolució, fonamentada en la disciplina de la infermeria i nodrida per altres àrees relacionades. El cuidatge es considera un element essencial en el metaparadigma del coneixement i la pràctica en infermeria. La Ciència del Cuidatge es nodreix

d'una actitud ètica, moral i espiritual que comprèn un plantejament humanitari de la ciència humana envers els processos, fenòmens i experiències de cuidatge humà. S'emmarca dins d'una visió del món no dualista, relacional i unificada, en què hi ha una connectivitat amb el Tot, el camp universal de l'Infinit: l'Amor Còsmic. A vegades, es fa referència a aquesta visió del món de la manera següent:

Un paradigma unitari transformatiu (Newman, Sime i Corcoran-Perry, 1991; Watson, 1999).

Una consciència no local (Dossey, 1991).

La medicina i la infermeria de l'Era III (Dossey, 1991; 1993; Watson, 1999).

La Ciència del Cuidatge, segons aquesta visió del món, es creua amb les arts i les humanitats i altres àrees d'estudi i pràctica relacionades.

El llenguatge de la teoria: «factors de cuidatge» (*carative factors*) i «processos *caritas*» (*caritas processes*)

El llenguatge i l'estructura de la teoria del cuidatge humà, dins del context de la Ciència del Cuidatge, consisteix en 10 «factors de cuidatge» en la primera obra de 1979, que més tard es traslladen als 10 «processos *caritas*» en el llibre de 2008.

Els deu factors de cuidatge originals continuen constituint el fons estructural intemporal de la teoria, però també permeten l'evolució cap a aspectes més fluides del model copsat pels deu processos *caritas*.

En introduir el concepte inicial dels factors de cuidatge com l'essència de la filosofia i ciència infermeres, oferia un contrapunt teòric a la noció de factor curatiu, tan predominant en la ciència mèdica. Així, els factors de cuidatge proporcionaven un marc de treball per sostenir la disciplina i la professió infermeres; es nodrien d'una concepció més profunda de les dimensions humanes del cuidatge en infermeria i d'un compromís ètic envers aquestes: el context de

l'art i la ciència humana. Mirava d'analitzar aquells aspectes de la infermeria professional que transcendien el diagnòstic mèdic, l'afecció, l'entorn, el coneixement limitat i en transformació i l'èmfasi tecnològic en fenòmens molt especialitzats. I em preguntava: «què continua constituint l'essència?» La meua resposta l'any 1979 era: «Els deu factors de cuidatge».

Els 10 factors de cuidatge originals (text original de 1979)

1. Formació d'un sistema humanísticoaltruista de valors.
2. Inculcació de la fe-esperança.
3. Conreu de la sensibilitat envers un mateix i els altres.
4. Desenvolupament d'una relació d'ajuda-confiança.
5. Promoció i acceptació de l'expressió dels sentiments positius i negatius.
6. Ús sistemàtic del mètode científic de solució de problemes per prendre decisions (redefinit l'any 1985 de la manera següent: «ús del procés de cuidatge per a la solució creativa de problemes»).
7. Promoció de l'ensenyament-aprenentatge interpersonal.
8. Provisió de l'entorn de suport, protecció i correctiu mental, físic, sociocultural i espiritual.
9. Assistència en la gratificació de les necessitats humanes.
10. Permissió de forces existencials-fenomenològiques (redefinit l'any 1985 de la manera següent: «dimensions espirituals existencials-fenomenològiques»).

Aquests factors de cuidatge originals es van identificar com l'essència de la pràctica infermera professional, en contraposició amb el que anomeno el *guarniment*, allò que canvia constantment i no pot constituir el contingut o els criteris per descriure, identificar i salvaguardar la infermeria professional i la seva eterna actitud disciplinària envers el cuidatge en la societat. Tal com indico en la primera obra (1979), em vaig inventar l'adjectiu *carative* (en català, *relatiu al cuidatge*) en contrast amb el plantejament *curatiu* de la ciència mèdica. Vaig identificar aquests deu factors com les activitats i l'enfocament essencials que qualsevol professional de la infermeria utilitza en l'expressió del cuidatge. Es

tracta de les pràctiques professionals corrents i necessàries que permeten constatar que la infermeria és una professió (de cuidatge) diferenciada, que no es limita a comprendre un grup de tècnics, i salvaguardar-la com a tal. Les infermeres i infermers apliquen constantment els factors de cuidatge, però ni se n'adonen, ni s'han vist en la necessitat d'anomenar-los. Així, generalment no són conscients dels seus propis fenòmens; no tenen cap llenguatge per identificar, estructurar i comunicar, entre d'altres, de manera sistemàtica. Això és el resultat tant d'una manca de conscienciació i d'una terminologia del cuidatge, com del coneixement reconegut d'aquelles pràctiques diàries que defineixen la pràctica infermera. Sense una conscienciació, una educació addicional i una evolució del cuidatge professional en infermeria, és probable que aquests factors es produeixin *ad hoc*, en lloc d'aplicar-se de manera sistemàtica. Les infermeres i infermers no seran conscients ni s'adonaran de la importància d'utilitzar-los, d'*Esdevenir* aquests factors, per guiar les seves pràctiques professionals de cuidatge. A més, sense un context per dur a terme aquestes pràctiques, les infermeres i infermers sovint han devaluat la seva tasca de cuidatge quan l'han donat per fet, sense un llenguatge comú per *veure-la*, articular-la, actuar-hi, reforçar-la i fer-la evolucionar.

Les infermeres i infermers, compromesos amb un model de cuidatge-guarició professional, que vagi més enllà de les rutines convencionals clíniques i medicalitzades i dels plantejaments industrials de la infermeria (i la humanitat) basats en la línia de productes, no tenen encara una guia teòrica per honrar la seva professió, emmarcar-la, debatre-la, desenvolupar-la i fer-la evolucionar, una experiència desmoralitzadora i una situació desesperant establertes al llarg del temps (Swanson, 1999). Si això continua així, l'esperança que la infermeria professional i les pràctiques de cuidatge-guarició sobrevisquin és escassa.

Dels factors de cuidatge als processos *caritas*: els processos *caritas* transposats

Els 10 factors de cuidatge originals van donar lloc a 10 processos *caritas*, cosa que va permetre establir més associacions entre Cuidatge-Amor-Guarició i l'atenció sanitària transformativa. Els 10 processos *caritas* són els següents:

1. Sistema humanisticoaltruista de valors: pràctica de l'amabilitat amorosa i de l'equanimitat per a un mateix i per als altres.
2. Ésser autènticament present; permetre, salvaguardar i honrar un sistema de creences profund i el món subjectiu d'un mateix i el dels altres.
3. Conrear les pràctiques espirituals pròpies; aprofundir en l'autoconsciència més enllà de l'«ego».
4. Desenvolupar una veritable relació de cuidatge d'ajuda-confiança, i salvaguardar-la.
5. Ésser present i donar suport a l'expressió de sentiments positius i negatius com a connexió amb l'esperit més profund d'un mateix i el de la persona de la qual es té cura.
6. Fer un ús creatiu d'un mateix i de tots els camins que porten al coneixement, a ésser i fer, com a part del procés de cuidatge (participar en l'art de les pràctiques de cuidatge-guarició).
7. Participar en experiències genuïnes d'ensenyament-aprenentatge en un context de relació de cuidatge: ocupar-se de tota la persona i el significat subjectiu; mirar de mantenir-se dins del marc de referència de l'altre (evolucionar cap al paper d'*entrenador personal* en oposició al de *transmissor convencional d'informació*).
8. Crear un entorn de guarició a tots els nivells (un delicat entorn físic i no físic d'energia i consciència, en el qual es potenciï l'enteresa, la bellesa, la comoditat, la dignitat i la pau (Ésser/Esdevenir l'entorn)).
9. Ajudar de manera reverent i respectuosa amb les necessitats bàsiques; tenir una consciència de cuidatge per entrar deliberadament en contacte amb l'esperit manifest de l'altre i treballar-hi honorant la unitat de l'Ésser; i permetre la connexió totalment espiritual.
10. Obrir-se a les dimensions espiritual, misteriosa i existencial desconegudes de la vida, la mort i el patiment; «estar oberts al miracle i permetre'l».

Des d'un punt de vista acadèmic i intel·lectual pel que fa al desenvolupament del coneixement i l'evolució de la teoria, es pot considerar que vaig utilitzar el procés tècnic de la derivació de conceptes (Walker i Avant, 2005) i l'extensió per traslladar els factors de cuidatge als processos *caritas*, i redefinir-los. És a dir, a l'hora de treballar dins del camp original de la infermeria i el pensament de cuidatge, vaig mirar de redefinir el concepte *carative* (*relatiu al cuidatge*) partint del camp patern, la infermeria, i anant cap a la nova àrea, la Ciència del Cuidatge, amb la seva visió del món ètica i explícita.

D'aquesta manera, un cop traslladat el concepte *carative* (*relatiu al cuidatge*) de la infermeria *per se* a la Ciència del Cuidatge, la *caritas* o els processos *caritas* van adquirir més sentit i van generar noves associacions entre Cuidatge i Amor. El camp més ampli de la Ciència del Cuidatge i la seva cosmologia expandida d'unitat, pertinença i infinitat del camp universal de l'Amor van permetre una redefinició més significativa del fenomen de la Infermeria *Caritas* resultant. A mesura que efectuava la transposició de la Infermeria de Cuidatge a la Ciència del Cuidatge *Caritas*, anava sorgint un nou vocabulari per al fenomen ontològic, que permetia noves maneres de pensar el cuidatge i evocava una nova imatge, fins i tot, una metàfora, de les pràctiques de cuidatge-guarició per desenvolupar. Així, la nova noció *caritas* ofereix un nou vocabulari, un nou fenomen, per a una àrea d'investigació, i ens porta cap a una teorització addicional i un desenvolupament del coneixement en el nivell disciplinari de la infermeria i la Ciència del Cuidatge.

Si bé cada un dels factors de cuidatge originals es van transposar al nou llenguatge de la teoria *caritas* i es van ampliar, diversos principis bàsics són els més essencials pel que fa a un canvi en la consciència. Aquestes cinc àrees de la *caritas* són les que, treballades, contribueixen a identificar les diferències essencials entre «cuidatge» i «*caritas*».

Pràctiques i principis bàsics: de cuidatge a *caritas*

Pràctica de l'amabilitat amorosa i de l'equanimitat.

Autèntica presència: que permeti creure profundament en l'altre.

Conreu de la pròpia espiritualitat, més enllà de l'ego.

«Ésser» l'entorn de cuidatge-guarició.

Permissió dels miracles.

En passar del concepte «cuidatge» al de «*caritas*», evoco obertament l'Amor i el Cuidatge perquè es fusionin en un paradigma expandit per al futur. Aquesta perspectiva situa, irònicament, la infermeria en el seu paradigma més madur, alhora que connecta altre cop amb el llegat i els fonaments de Nightingale. Gràcies a la introducció més explícita de la *caritas*, la teoria s'emmarca dins d'un context ètic i ontològic com a punt de partida per considerar no només la ciència infermera sinó també la seva missió social per a la humanitat. Aquesta orientació estableix una associació més formal entre cuidatge i guarició i la consciència humana evolucionada. Els antecedents d'aquest treball es poden trobar a Watson (2004a).

El sorgiment de la Infermeria *Caritas* i les infermeres i infermers *caritas*

La meva evolució cap als processos *caritas* pretén oferir un llenguatge més fluid per comprendre un nivell més profund i global de la pràctica infermera, com també servir de guia sobre com accedir a la intenció i la consciència que hi ha al darrere dels factors de cuidatge originals, com interpretar-les, salvaguardar-les i investigar-les. A més, la *caritas* copsa un fenomen més profund, una nova imatge que es creua amb les pràctiques professionals i personals i desenvolupa, alhora, una nova àrea de recerca per a la infermeria i la Ciència del Cuidatge.

No obstant això, a mesura que entrem en aquesta nova tasca, és important considerar de manera hologràfica tant els factors de cuidatge originals com els processos *caritas* evolucionats, en el sentit que el tot es troba en la suma de totes i

cada una de les parts. Així, tots els factors i processos són presents en un moment de cuidatge determinat.

El que sorgeix arran d'aquest canvi als processos *caritas* és l'advertiment d'una forma d'infermeria més profunda: la «Infermeria *Caritas*» i les «infermeres i infermers *caritas*». Al llarg d'aquest llibre veiem que, a mesura que la pràctica evoluciona i cada infermera o infermer evoluciona, els professionals de la infermeria qualificats més evolucionats (aquells que treballen des de dimensions superiors i més profundes de la humanitat i la consciència en evolució) es poden identificar com a infermeres i infermers *caritas*, o com a persones que exerceixen la Infermeria *Caritas* o, com a mínim, duen a terme pràctiques d'Infermeria *Caritas*. Una altra manera d'identificar una infermera o infermer *caritas* és tenint en compte que treballa des d'una connexió interhumana, treballa des del centre del cor amb una actitud oberta i intel·ligent, i no pas des del centre de l'ego. Aquest plantejament de la consciència de cuidatge nodreix les accions i relacions professionals d'una infermera o infermer *caritas*, encara que participi en la rutina necessària de les pràctiques clíniques o el dramàtic món tècnic i pràctic que les envolta. Per exemple, si tenim en compte el primer factor de cuidatge: sistemes humanisticoaltruistes de valors, ens preguntarem què hi ha al darrere d'aquest sistema de valors, de manera subjacent, que li permet manifestar-se professionalment en les nostres accions. Com es pot conrear i salvaguardar aquest sistema de valors en les pràctiques de cuidatge professionals? Quines pràctiques professionals ens poden preparar per accedir a aquest sistema de valors, i posar-lo de manifest al llarg de la nostra carrera?

La meva resposta és que aquest sistema de valors pren vida quan conreem la pràctica contínua de l'Amabilitat Amorosa i l'Equanimitat, una forma de presència plena, consciència oberta i meditació conreades, una pràctica que obre i desperta la compassió, l'amor indulgent del centre del cor. Aquesta preparació pot adoptar la forma d'exercici diari de la gratitud, de connexió amb la natura, de silenci, de reflexió mitjançant un diari personal, de pregària, de demanar consell per poder ésser-hi per als altres quan ens necessitin. Com a preludi, la Infermeria *Caritas* requereix una consciència superior i més profunda; cal treballar cada vegada més

per despertar la consciència oberta centrada en el cor, i elevar-la cap a una consciència superior mitjançant la presència total del jo obert en qualsevol moment de cuidatge.

Aquesta pràctica està relacionada no només amb el cuidatge sinó també amb la salut i la guarició tant dels professionals de la infermeria qualificats com dels pacients. Si «la salut és consciència expandida», tal com proposa Newman (1994), aleshores, quin és el nivell més alt de consciència? És l'Amor en el sentit còsmic i universal màxim. Quina és la font més gran de Guarició? També és l'Amor. D'aquesta manera, si conreem la pràctica de l'amabilitat amorosa envers nosaltres mateixos i els altres, obrim els nostres cors, creixem per donar i rebre, per ésser presents en allò que se'ns presenta a la vida, per obrir-nos a exercitar i rebre la gràcia, la misericòrdia o el perdó, entre d'altres. Així, podem apreciar millor el do de donar i rebre, d'ésser present per a una altra persona per oferir-li presència, consciència amorosa i accions de cuidatge moral dutes a terme amb coneixement de causa en un entorn de patiment, desesperació, amor, odi, malaltia, tristesa, dubtes, traumes, incògnites, pors, esperances, etc. En aquesta tasca de cuidatge personal i professional, conreem l'acceptació, un punt d'humilitat, davant del misteri de tot: ens hi obrim amb equanimitat, compassió i misericòrdia com a part de la condició humana. Aquest nivell de consciència amb el qual accedim al cuidatge professional en infermeria, i el salvaguardem alhora que honrem la nostra profunda humanitat, es basa en un model molt diferent del de la infermeria i la medicina convencionals.

Aquest tipus de pensament *caritas* convida a la transformació total d'un mateix i dels sistemes. En aquest model de Ciència del Cuidatge, els canvis no tenen lloc des de l'atenció externa en els sistemes, sinó des d'aquest lloc profund de l'interior gràcies a la creativitat de l'esperit humà. És aquí on la humanitat immensa (el cor i la consciència individuals dels professionals de la infermeria qualificats) evoluciona i connecta amb la font màxima de qualsevol *re*-formació o transformació veritables.

Mentre que els factors de cuidatge originals continuen essent importants i accessibles per accedir concretament al primer nivell de la pràctica, des del moment que madurem les idees i en comprenem l'evolució, esperem moure'ns més plenament cap a un coneixement que s'amaga darrere el material original i accedir a un nivell més profund de coneixement, creixement personal i professional, comprensió i saviesa. Al mateix temps, el canvi permet que els professionals del sector i la infermeria mateixa evolucionin per accedir a un llenguatge expressiu més fluid a fi de copsar i articular el significat més profund que s'amaga al darrere dels factors originals.

Cuidatge i Amor

La paraula *caritas* ve del llatí i significa *valorar, apreciar, prestar una atenció especial a, fins i tot, una atenció amorosa*. Representa la caritat i la compassió, la generositat d'esperit. Connota quelcom molt delicat, sens dubte, quelcom preuat que cal conrear i salvaguardar.

El concepte *caritas* està estretament lligat amb l'adjectiu *carative* (*relatiu al cuidatge*) que surt a la meua primera obra (1979) sobre la Ciència del Cuidatge. No obstant això, mitjançant l'ús que faig ara dels termes «*caritas*» i «*processos caritas*», invoco deliberadament la paraula que comença per «A»: Amor, que explicita l'associació entre el cuidatge i l'amor, l'Amor en el seu sentit universal i infinit màxim desenvolupat en la filosofia de Lévinas (1969) i explorat l'any 2005 en la meua obra *Caring Science as Sacred Science*. Si unim l'Amor i el Cuidatge d'aquesta manera, convidem una forma de cuidatge transpersonal profund. La relació entre Amor i Cuidatge crea una obertura o alineació i un accés per a la guarició interior d'un mateix i dels altres. Mentre que es pot considerar que la salut representa la consciència en expansió, l'Amor és el nivell més alt de consciència i la font més gran de guarició al món. Aquesta connexió amb l'Amor com a font de guarició s'estén des del jo individual fins a la natura i l'univers més gran, en procés d'evolució i desenvolupament. Aquesta cosmologia i visió del món del Cuidatge i l'Amor —la *caritas*— és tant terrenal com metafísica, és

immanent i transcendent amb les persones en coevolució a l'univers (Watson, 1999; 2004a).

És quan unim el Cuidatge i l'Amor i els integrem a la nostra feina i a les nostres vides que descobrim i afirmem que la infermeria, a l'igual de l'ensenyament, és més que una feina. És una carrera de donar i rebre la vida al llarg de tota una vida de creixement i aprenentatge. La infermeria madura en un despertar, conscient que té molt més a oferir a la humanitat que ésser simplement una extensió d'un model obsolet de la medicina i la ciència de la tecnocuració mèdica. La infermeria ajuda a salvaguardar la dignitat humana i la mateixa humanitat, i contribueix, alhora, a l'evolució de la consciència humana, a fi d'avençar cap a una comunitat moral i una civilització de cuidatge més humanes.

A mesura que la infermeria reivindica cada vegada més públicament i en l'àmbit professional aquestes postures des d'un context de la Ciència del Cuidatge per a les seves teories, ètiques i pràctiques, ens convida a reubicar-nos, a nosaltres mateixos i a la nostra professió, lluny d'una mentalitat medicocientífica predominant. A més, ens incita a tornar a vincular la font disciplinària de la infermeria amb el seu noble llegat, tant des d'una cosmologia ancestral com emergent, una cosmologia que rep amb els braços oberts l'energia del cuidatge i l'amor universals, i els convida a tornar a les nostres vides i al món. Al darrere d'aquest pensament s'amaga un sentit de reverència i sacralització envers la nostra professió, les nostres vides i tots els éssers vius. Incorpora l'art, la ciència i l'espiritualitat, atès que els redefineix.

Mentre assistim a la maduresa de la Ciència del Cuidatge i els processos *caritas* evolucionats com a mapa i guia teòrics i professionals, se'ns planteja alhora el repte de reubicar-nos en aquestes idees i ideals emergents i preguntar-nos què ens diu aquesta feina com a disciplina i professió pràctica. A cada un de nosaltres, se'ns demana que examinem, explorem, posem en qüestió i ens plantegem, per a nosaltres mateixos i per a la professió, les interseccions crítiques entre l'àmbit personal i el de la professió; se'ns convida i, fins i tot, se'ns indueix a fer-ho.

Aquesta obra revisada ens crida a aprofundir en nosaltres mateixos per donar un nou sentit a les nostres vides i a la nostra feina, per explorar com els nostres dons, talents i habilitats únics es poden traduir en un servei de cuidatge humà i guarició compassius per a un mateix i per als altres i, fins i tot, per al planeta Terra. Espero que, d'alguna manera, aquesta obra ens ajudi, a totes aquelles persones que ens dediquem al cuidatge i la guarició, a recordar qui som i per què hem vingut al món a fer aquesta feina.

Supòsits de valor de la *caritas* (adaptats de Watson, 1985: 32)

El Cuidatge i l'Amor són les forces còsmiques més universals, extraordinàries i misterioses; comprenen l'energia primària i universal.

Sovint passem per alt o oblidem aquest savi supòsit, tot i que sabem que les persones es necessiten les unes a les altres de maneres amoroses i bondadoses.

Si la nostra humanitat ha de sobreviure i hem d'evolucionar cap a una comunitat moral i una civilització més amoroses, bondadoses, profundament humanes i humanitàries, hem de salvaguardar l'amor i el cuidatge a la nostra vida, la nostra feina i al món.

Atès que la infermeria és una professió de cuidatge, la seva capacitat per salvaguardar els ideals, l'ètica i la filosofia del cuidatge en les pràctiques professionals afectarà el desenvolupament humà de la civilització i determinarà l'aportació de la infermeria a la societat.

Per començar, hem d'aprendre a tenir una actitud de cuidatge, amor, perdó, compassió i misericòrdia envers nosaltres mateixos, abans de poder oferir un cuidatge i amor vertaders als altres.

Ens hem de tractar, a nosaltres mateixos, amb amabilitat amorosa i equanimitat, amb gentilesa i dignitat, abans de poder acceptar els altres, respectar-los i cuidar-los des d'un model professional de cuidatge-guarició.

La infermeria sempre ha tingut una actitud de cuidatge envers les persones amb problemes de salut o malalties.

El cuidatge instruït, ètic i nodrit constitueix l'essència dels valors, els compromisos i la pràctica competent de la infermeria professional; és l'element

més central i unificador per salvaguardar el seu pacte amb la societat i garantir-ne la supervivència.

La preservació i l'evolució dels valors, coneixements, teories, filosofies, ètiques i pràctiques clíniques de la Ciència del Cuidatge, des del context d'una cosmologia *caritas* en expansió, són esforços ontològics, epistemològics i clínics; aquests esforços són la font i els fonaments per salvaguardar la disciplina i la professió, i fer-les evolucionar.

El retorn a l'Amor com la base per a la Consciència *Caritas* i la gratitud envers un mateix i els altres

En un món com el nostre, on la mort es buida cada vegada més de sentit, l'autenticitat individual rau en allò pel que considerem que val la pena viure. I l'única cosa per la qual val la pena viure és l'amor. L'amor dels uns envers els altres. L'amor envers nosaltres mateixos. L'amor per la nostra feina. L'amor envers el nostre destí, sigui quin sigui. L'amor envers les nostres dificultats. L'amor per la vida. L'amor que ens podria alliberar dels cicles misteriosos del patiment. L'amor que ens allibera de la nostra pròpia presó, de la nostra amargura, de la nostra cobdícia, de la nostra competitivitat que engendra bogeria. L'amor que ens pot fer respirar de nou. L'amor per una causa gran i bella, una visió meravellosa. Un amor gran per un altre, o pel futur. L'amor que ens reconcilia amb nosaltres mateixos, amb les nostres alegries senzilles i amb la nostra plenitud per descobrir. Un amor creatiu. Un amor tocat amb el sublim.

(Okri, 1997: 56-57)

El procés *caritas*: conrear la pràctica de l'amabilitat amorosa i l'equanimitat envers un mateix i els altres com a base per a la Consciència *Caritas*

Quan l'amor es vehicula a través nostre, inspira tot allò que fem. L'amor i la compassió han de començar en la forma d'amabilitat envers nosaltres mateixos.

Un dels obstacles més importants de l'amabilitat amorosa és el nostre propi sentit d'infravaloració.

(Kornfield, 2002: 95, 101, 100)

El primer factor de cuidatge, la formació d'un sistema humanisticoaltruista de valors, continua essent el fonament i punt de partida de la Ciència del Cuidatge.

Sens dubte, el cuidatge s'ha de basar en un conjunt de valors humans universals: l'amabilitat, l'interès i l'amor envers un mateix i els altres. A mesura que evolucionem cap a un model professional basat en el cuidatge, la guarició i la salut en les seves dimensions més amples i profundes, com ara l'eterna missió de la infermeria, cal que prenguem consciència i conreem la intencionalitat a fi de salvaguardar una visió tan il·luminadora com aquesta per a la nostra vida i la nostra tasca. En el seu sentit original i evolucionat, aquest factor honra el do de saber donar i rebre amb una capacitat d'estimar i apreciar tota la diversitat de la vida i la seva individualitat, manifestes en cada persona. Aquest sistema ens ajuda a tolerar les diferències i a veure els altres a través de la seva visió subjectiva del món i no pas a través de la nostra.

Tant si som conscients de la nostra pròpia filosofia i sistema de valors com si no, aquests afecten les trobades, les relacions i els moments que tenim amb nosaltres mateixos i els altres. Aquests valors humanisticoaltruistes es poden desenvolupar per mitjà d'experiències vitals diverses: a la primera infància, mitjançant l'exposició a diferents llengües i cultures o gràcies a la història i també el cinema, el teatre, l'art, la literatura i altres expressions creatives de la humanitat i experiències de creixement personal.

Aquestes emocions d'amor, amabilitat, gentilesa, compassió i equanimitat, entre d'altres, són intrínseques dels éssers humans. Aquestes emocions i experiències són l'essència del que ens fa humans i del que fa més profunda la nostra humanitat i la nostra connexió amb l'esperit humà. Aquesta presa de consciència és el que ens connecta amb la Font, d'on traiem l'alè sagrat que ens dóna la vida. És aquí que accedim a la nostra energia i creativitat per viure i ésser; és aquí, en

aquest model, que ens rendim a allò que és més gran que el nostre ego personal, a allò que ens recorda que pertanyem a l'univers de la humanitat i tots els éssers vius. Perquè aquest factor de cuidatge original evolucioni i assoleixi la maduresa en la seva manifestació, se'ns crida, convida i desafia a portar-lo fins a un nivell més profund de la nostra maduresa, la nostra presa de consciència, les nostres experiències i expressions. Aquest és un camí cap a aprofundir en qui i què som, un camí que ens prepara per a un compromís de per vida amb el cuidatge, la guarició i els serveis a les persones basats en la compassió. Així, l'evolució o extensió dels factors de cuidatge originals ha estat tant sostinguda com transcendent. Els factors de cuidatge originals i els processos *caritas* evolucionats es consideren els fonaments i la base essencial per preparar els professionals de la infermeria qualificats perquè participin en la filosofia del cuidatge, la ciència (i l'ètica), i les posin en pràctica.

Fonaments essencials de la teoria i la recerca en Ciències del Cuidatge i la teoria del cuidatge humà: relació *caritas* o de cuidatge

Diversos marcs conceptuals i teòrics sobre la infermeria i les ciències de la salut vinculen la relació de cuidatge amb la guarició i els resultats mèdics en general. El context de la Ciència del Cuidatge presentat a la meua obra ha proporcionat els fonaments per a la recerca, la pràctica, l'ensenyament i l'administració infermera des que vaig elaborar el primer text l'any 1979. Aquesta obra ha continuat evolucionant com a teoria del cuidatge humà, i posa l'èmfasi en la importància d'una relació de cuidatge transpersonal respecte de la guarició.

Dins del context d'una relació de cuidatge-guarició, el model de la Ciència del Cuidatge proposa la naturalesa energètica de la Consciència *Caritas*: aquesta consciència de cuidatge dimana de l'energia que una persona projecta cap a una altra. Altera el camp del moment i contribueix que els pacients puguin accedir al seu potencial de guarició interior. Aquest potencial de guarició és un procés natural que té a veure amb la noció d'*estar-en-bona-relació* (Quinn, 1989). La relació de cuidatge en aquest context preserva la dignitat humana, l'enteresa i la

integritat; es caracteritza per la presència deliberada i plena de la infermera o infermer i per la seva tria, atès que pot escollir com ésser present en un moment de cuidatge. Aquesta decisió pot afectar la relació, per bé o per mal. La relació de cuidatge esdevé transpersonal quan la infermera o infermer és capaç de connectar amb l'esperit de l'altre, amb allò que hi ha al darrere del pacient, i s'obre d'aquesta manera a una connexió interespiritual que va més enllà del moment i passa a formar part del patró universal i complex de les vides d'ambdues persones. Des d'aleshores, la infermera o infermer i el pacient portaran en el seu interior aquells moments, els quals nodriran les seves properes experiències i percepcions, entre d'altres. D'aquesta manera, tant la infermera o infermer com el pacient experimenten un canvi com a resultat de la relació i la naturalesa de l'experiència (Watson, 1985).

La naturalesa transpersonal de l'experiència està relacionada amb la capacitat de la infermera o infermer d'ésser autènticament present de manera que pugui arribar fins a l'altre, i transcendir el propi ego. Aquesta és la font de la compassió, quan som capaços de connectar de manera transpersonal. Jack Kornfield copsa els conceptes *transpersonal* i *compassió* de la manera següent: «La compassió sorgeix de manera natural com un "estremiment del cor" davant del dolor, el nostre i el d'un altre. La veritable compassió no es veu limitada ni per l'expressió distant de llàstima, ni per la por que ens pugui aclaparar. Quan ens deturem en la immensa essència de la compassió, descobrim la capacitat de donar testimoni de les alegries i penes del món, de patir-les i estimar-les de manera pròpia amb el nostre cor vulnerable» (2002: 103).

La relació de cuidatge transpersonal (alguns fragments d'aquest apartat s'han extret de Watson, 2004a: 79)

Els plantejaments teòrics sobre la relació de cuidatge transpersonal són coherents amb l'èmfasi sobre la Consciència *Caritas* com a part dels quatre processos *caritas* i, alhora, estableixen associacions amb altres teories existents en infermeria. Altres teories infermeres contemporànies ofereixen un plantejament coherent amb les nocions transpersonal i Consciència *Caritas* o de Cuidatge que aquí proposem. Newman *et al.* (1991) van proposar un paradigma unitari transformatiu com a

puntal de la pràctica i recerca infermeres. En aquest paradigma, el fenomen és vist com un camp unitari, autoorganitzador, inclòs en un camp autoorganitzador més gran. El coneixement és personal i comprèn el reconeixement de patrons. Inclou les percepcions i el que anomenaria el *camp fenomenal*, el significats subjectius i intersubjectius d'ambdós participants. Així, qualsevol fenomen ha d'ésser vist com un tot i no com la suma de les parts que el conformen. Aquestes nocions d'interrelació, a l'igual dels plantejaments unitaris hologràfics de l'univers, són coherents amb les dimensions teòriques d'una relació de cuidatge transpersonal. El plantejament de Newman de la «salut com a consciència en expansió» i la Ciència Unitària de Rogers (Rogers, 1970; 1994) són coherents amb la Consciència *Caritas* en el sentit que el cuidatge i l'amor requereixen nivells superiors de consciència per a la infermeria professional, i estableixen vincles entre el cuidatge i els resultats derivats de la guarició, la salut o la sanació, de manera que transcendeixen els resultats convencionals de la curació per si sola.

Una Consciència *Caritas* en evolució és el que guia una relació de cuidatge transpersonal. Transmet un interès per la vida i el món interior i el significat subjectiu de l'altre; aquest altre s'ha manifestat plenament, és a dir, és un esperit manifest. La noció *transpersonal* convida l'amabilitat amorosa plena i l'equanimitat de la nostra *presència-en-el-moment*, atès que un moment de cuidatge significatiu pot ésser determinant per a la vida d'un mateix. Afecta tant la infermera o infermer com el pacient i es projecta més enllà del moment, establint un vincle amb el camp universal de l'infinit al qual tots pertanyem, i en el qual existim. D'aquesta manera, el moment perdura. Una connexió interespiritual tan autèntica en un moment determinat transcendeix el nivell de l'ego personal, propi del control professional, i obre el cor i la ment intel·ligent de la infermera o infermer a allò que realment emergeix i es presenta per si mateix en el *moment-d'ara*. La Consciència *Caritas* transpersonal de la infermera o infermer està més oberta, receptiva i és més sensible al que passa durant el moment; és més capaç de *llegir el camp*, de captar-ne les subtileses, d'utilitzar tots els recursos i recórrer a totes les formes de coneixement: coneixement empíricotècnic, ètic, intuïtiu, personal, estètic i, fins i tot, espiritual. És més capaç d'accedir al marc de referència de l'altra persona i romandre-hi; és més capaç de desconnectar de la

rutina funcional ordinària, el protocol establert, l'agenda o les tasques i *veure i escoltar* les pistes verbals i no verbals; és més capaç d'atendre allò que és més important per a la persona i s'amaga al darrere del pacient i el protocol. La infermera o infermer està alerta i amb una actitud receptiva davant del que es presenta i emergeix per a l'altre en aquest moment determinat.

Aquest canvi de consciència i la capacitat d'*ésser-present-en-l'ara*, en aquest moment, no impedeixen que la infermera o infermer dugui a terme tasques o procediments necessaris, sinó que, de fet, la Consciència *Caritas* transpersonal expandeix el cuidatge; en efecte, en força casos, la Consciència *Caritas* transpersonal, aquesta habilitat adquirida d'*ésser-present-en-l'ara*, fa disminuir la necessitat de cuidatge. L'atenció que s'ofereix és més precisa, més centrada en l'objectiu, més adequada i, generalment, més satisfactòria tant per a la infermera o infermer com per al pacient. Pot guarir, donar la vida i rebre-la. La Consciència *Caritas* transpersonal i la relació transpersonal requereixen una autenticitat d'*Ésser* i *Esdevenir* més plenament humans i humanitaris, més generosos, compassius, sensibles, presents, capaços; més competents com a persones; més capaços d'existir en silenci, de participar amb coneixement de causa en accions morals que comprenen dolor, malestar, lluites emocionals i patiment sense girar-nos cap a l'altre costat. Aquestes competències, aquesta consciència, estan relacionades amb els altres factors de cuidatge i processos *caritas*, existeixen en el nivell ontològic, ètic i moral i exigeixen la pràctica d'un cuidatge professional en infermeria. Aquesta consciència ofereix una recerca comuna de sentit per a la guarició, per a tota mena de relacions, per a la malaltia, el dolor, el patiment, la pèrdua, la mort i la vulnerabilitat, entre d'altres.

Les inefables experiències humanes ordinàries que tots compartim són aquelles activitats humanes relacionades amb com viure i com encarar la mort i el procés de la mort, independentment de si som nosaltres els que lluitem per viure i morir o és un estrany, un pacient o una persona estimada. Aquesta és la recerca *caritas* per a la profunda realitat que encarem en la professió infermera. Sovint, aquestes són les pràctiques humanes, ètiques i anònimes, tàcites i subdesenvolupades, que

hem d'afrontar i observar des de dins i a les quals hem d'apel·lar en la nostra tasca professional de cuidatge-guarició.

Aquestes són les pràctiques profundes i realitats humanes que tots els professionals de la salut afrontem; aquest treball requereix, en última instància, competències de cuidatge de caire ontològic. En última instància, per a aquest treball cal retornar a allò que Stephen Mitchell va anomenar «la font i l'essència de totes les coses, la intel·ligència lluminosa que brilla des de les profunditats del cor humà: la incògnita vital, immanent, subtil, radiant [...] que els nostres avantpassats anomenaven la “realitat innombrable”; “allò que fa que totes les coses existeixin”» (1994: xiv). Un retorn cap a «encarar la nostra pròpia humanitat» i la de l'altre, en el sentit ètic profund de Lévinas (1969), és l'única manera de salvaguardar la humanitat al llarg del temps; en aquest cas, és la font per salvaguardar el Cuidatge i l'Amor i, potser, fins i tot, la supervivència de la professió que avui dia coneixem com a infermeria.

Des del moment que prestem atenció a la Consciència *Caritas*, els processos *caritas* i els factors de cuidatge redefinits, tanquem el cercle i tornem a la naturalesa profundament humana i plenament espiritual de la infermeria professional, tornem a un reconeixement de les dimensions espirituals, misterioses i sagrades, que sovint romanen en silenci en la perifèria de la nostra feina i la nostra vida. Aquestes dimensions no poden ésser ignorades en una filosofia i Ciència del Cuidatge amb una Consciència *Caritas* evolucionada envers un mateix i tota la humanitat. El creixement i la maduresa espirituals continuats són part del viatge cap a la presa de consciència transpersonal i la infermeria basada en la Consciència *Caritas*. I és un viatge de per vida.

[Nosaltres] aprenem els uns dels altres com podem ésser més humans mitjançant la identificació de nosaltres mateixos amb els altres i el reflex dels seus dilemes en nosaltres mateixos. El que tots nosaltres aprenem d'això és autoconeixement. El jo que descobrim és tots els *jos*. És el jo humà universal. Aprenem a reconèixer-nos a nosaltres mateixos en els altres. [Això] manté viva la nostra noció comuna

d'humanitat i contribueix a no reduir un altre ésser humà a la condició moral d'objecte.

(Watson, 1985: 59)

Supòsits d'una infermera o infermer *caritas*: la relació i la Consciència *Caritas* transpersonals

- La infermera o infermer *caritas* té un compromís moral amb la societat i la humanitat. És capaç de manifestar una intencionalitat i una Consciència *Caritas* respecte d'un mateix i de l'altre a fi de protegir, millorar, promocionar i preservar la dignitat humana i l'enteresa.

La infermera o infermer *caritas* afirma la importància subjectiva i espiritual d'un mateix i els altres, alhora que mira de salvaguardar el cuidatge en un entorn d'amenaques i desesperació, ja siguin biològiques, institucionals o d'una altra mena.

La infermera o infermer *caritas* honra la relació Jo-Tu i no la del Jo-Allò.

La infermera o infermer *caritas* mira de reconèixer, honrar i identificar amb precisió l'esperit de l'altre mitjançant la presència genuïna, situant-se en el centre i estant disponible en el *moment-d'ara*.

Per mitjà d'accions, paraules, la veu, la presència no verbal, els pensaments, els sentiments i el ple ús d'un mateix, la infermera o infermer *caritas* connecta amb l'altre.

La connexió *caritas* es pot produir de manera deliberada però autèntica per mitjà d'actes, moviments, gestos, expressions facials, procediments, la facilitació d'informació, el tacte, la veu, el to de la veu, la manera de tocar, l'ús de sons relaxants, expressions verbals i habilitats científicotècniques que transmeten cuidatge a l'altra persona. Totes aquestes accions i formes humanes de comunicació professional i personal contribueixen a la connexió de cuidatge transpersonal.

No s'espera que la infermera o infermer *caritas* estableixi una connexió de cuidatge transpersonal o moment de cuidatge amb cada pacient. Però la Consciència *Caritas* sí que es considera un ideal professional per orientar el

compromís moral i ètic i la intencionalitat d'un mateix envers cada pacient i salvaguardar la missió del cuidatge en la infermeria i el seu pacte amb la societat.

El moment de cuidatge

Amb la llum de cada moment, se'm revela quelcom bell, que passa a formar part de qui sóc.

(Marianne Williamson)

Un element central de la teoria de cuidatge transpersonal i la Consciència *Caritas*, ja emfasitzat, és que es manifesta com una connexió interpersonal especial en un moment determinat, *l'ara*, i passa a formar part de les dues persones que l'experimenten. A la meua obra teòrica faig referència a aquest concepte com a *moment de cuidatge*. El moment de cuidatge de *l'ara* es produeix quan la infermera o infermer connecta espiritualment amb una altra persona, més enllà de l'ego, la personalitat, l'aspecte físic, l'afecció, el diagnòstic i, fins i tot, la conducta actual; la infermera o infermer mira de *veure* qui és aquesta persona plenament espiritual, alhora que *en llegeix el camp*. La infermera o infermer *caritas* en un moment de cuidatge recorre a totes les seves habilitats, coneixements, recursos i formes de coneixement. Des del moment que connecta d'aquesta manera, el moment esdevé transcendent. Aquesta mena de moments són una experiència focal en l'espai i el temps, però el moment de cuidatge de connexió amb *l'ara* transcendeix el sentit del temps i l'espai; té un camp més gran que el de les persones que l'experimenten. La connexió va més enllà de si mateixa i, alhora, sorgeix de si mateixa en el moment, i passa a formar part de la història vital de cada una de les persones, com també d'un patró vital i universal més gran, profund i complex (Watson, 1985).

Premisses hologràfiques de la Consciència *Caritas* i la relació (Watson, 2005; 2008)

Un sol moment de cuidatge conté la totalitat de la Consciència *Caritas*, i la transmet.

La persona que ofereix cuidatge i la que el rep estan connectades entre si i amb el camp de l'univers unificat al qual tots pertanyem.

La Consciència *Caritas* de la infermera o infermer es transmet a l'altre.

La Consciència *Caritas* i el moment de cuidatge són transpersonals en el sentit que existeixen més enllà del temps i l'espai i predominen respecte de la simple atenció física.

La Consciència *Caritas* transcendeix el moment; d'aquesta manera, té la possibilitat d'influir sobre totes dues persones més enllà del moment.

La literatura existent sobre el cuidatge: coherent amb la intencionalitat de la Consciència *Caritas* transpersonal

Les intencions ens recorden el que és important [...]. La intenció guia les nostres tries i accions [...]. Les nostres intencions serveixen de model, atès que ens permeten donar forma als nostres esforços [...] i a les nostres vides [...], i dirigir-los.

(Kabat-Zinn i Kabat-Zinn, 1997: 381)

El pensament relacionat amb la intencionalitat connecta amb el concepte de consciència, energia [...]. Si la nostra intencionalitat conscient és per tenir pensaments [*Caritas*] que són bondadosos, amorosos, oberts, amables i receptius, en oposició a una intencionalitat per controlar, manipular i tenir el poder, les conseqüències seran significatives [...] en funció dels diversos nivells de consciència [...] i l'energia associada amb els diferents pensaments.

(Watson, 1999: 121; la paraula «*Caritas*» es va afegir l'any 2006).

Smith (1992) va dur a terme una anàlisi elaborada de la literatura existent sobre el cuidatge des de l'òptica de la Ciència Unitària. Aquesta perspectiva és coherent amb les dimensions transpersonals que hem presentat més amunt en el sentit que el camp unitari de l'infinít és el context, que transcendeix qualsevol esdeveniment

aïllat i connecta amb les parts del tot. L'anàlisi d'Smith sobre el cuidatge des d'aquest camp unitari més ampli va tenir com a resultat la identificació i descripció de cinc elements constituents del cuidatge:

1. Manifestar la intenció.
2. Apreciar el patró.
3. Sintonitzar amb el flux dinàmic.
4. Experimentar l'infinit.
5. Convidar l'emergència creativa.

Bàsicament, l'anàlisi d'Smith va revelar l'existència d'un rerefons comú en totes les publicacions teòriques i filosòfiques sobre el cuidatge en infermeria. Quan es va explorar la literatura sobre el cuidatge des del camp unitari de la ciència, aquestes característiques van despuntar. Van transcendir els diversos autors i teories des del moment que es van elevar a un ordre d'anàlisi superior i més profund. Aquestes dimensions i maneres de veure alguns dels principis universals sobre què es manifesta en un moment de cuidatge determinat es poden considerar transpersonals; és a dir, els conceptes de *manifestar la intenció*, *apreciar el patró*, *sintonitzar amb el flux dinàmic* (en el moment), *experimentar l'infinit* i *convidar l'emergència creativa* funcionen tots com a part de les nocions hologràfiques experimentades en una Consciència *Caritas* i un moment de cuidatge transpersonal.

Les nocions d'intencionalitat i la seva manifestació fan referència al fet de centrar l'atenció i la consciència en un objecte mental concret. Smith va definir les intencions (de cuidatge) que es manifestaven com aquelles que creen, comprenen i expressen pensaments, imatges, sentiments, creences, desitjos, voluntat (intenció) i accions que refermen les possibilitats de millora o benestar de les persones (1992: 14-28). Dins del context *caritas*, les expressions d'intencions de cuidatge podrien incloure també el fet de centrar-se en la persona en el *moment-d'ara*; el fet de tenir una consciència amorosa per preservar l'enteresa de la persona, la dignitat i la integritat; el fet de tenir una actitud reverent envers el que emergeix en aquests moments dels processos interns subjectius; i el fet d'acostar-

se als altres amb una autèntica presència i una actitud oberta a la participació creativa amb l'infinit (Watson, 2005).

Mentre que no és ni possible ni probable que aquestes característiques es manifestin totes alhora, el que passa en un moment de cuidatge sí que influeix sobre ambdues parts, per bé o per mal. L'apartat següent se centra en la recerca clàssica de Halldorsdottir (1991), la qual ens ajuda a entendre els resultats que, *per bé o per mal*, tenen l'existència i la manca de cuidatge tant per als pacients com per a les infermeres o infermers.

El model de Halldorsdottir: de la manca de cuidatge a l'existència de cuidatge, del cuidatge biocídica al cuidatge biogènica (*caritas*)

La clàssica recerca clínica de Halldorsdottir va tenir com a resultat la classificació, partint de l'experiència dels pacients, de les relacions entre la infermera o infermer i el pacient, la qual cosa ens permet copsar el continu que hi ha des de la manca de cuidatge fins a l'existència de cuidatge, cosa que, potser, es pot fer extensiva a la Consciència *Caritas*, i s'hi pot afegir també el continu entre la manca de guarició i la guarició (Quinn *et al.*, 2003).

Biocídica: aquella que destrueix la vida (és tòxica, produeix ràbia, desesperació i menys benestar).

Bioestàtica: aquella que restringeix la vida (és una relació freda en la qual es tracta el pacient com una molèstia).

Biopassiva: aquella que és neutral (és apàtica i distant).

Bioactiva: aquella que preserva la vida (és la típica relació entre infermera o infermer i pacient en què hi ha amabilitat, interès i benevolència).

Biogènica: aquella que dóna la vida i la rep, és el nivell més alt de cuidatge tant per al pacient com per al professional de la infermeria qualificat (és coherent amb els plantejaments *caritas* transpersonals i les relacions entre cuidatge i guarició per a un mateix i l'altre).

La modalitat biogènica està estretament relacionada amb les nocions de transpersonal i Consciència *Caritas* en una relació de cuidatge-guarició. Tal com ho expressava Halldorsdottir: «Aquest model biogènic [traslladat a aquest text com a model *caritas*] implica amor, benevolència, capacitat de resposta, generositat, misericòrdia i compassió. Una presència que, com a veritable font de vida, ofereix a l'altre una interrelació i promou la llibertat espiritual. Implica estar oberts a les persones i donar al cor mateix de l'home com a persona, crear una relació d'obertura i receptivitat, alhora que mantenim una distància creativa de respecte i compassió. La presència com a veritable font de vida o presència biogènica restableix el benestar i la dignitat humana; és una presència personal transformadora que ens canvia profundament (Halldorsdottir, 1991: 44).

L'autora continua dient que «La persona que rep experimenta un vessament de compassió [...] com un riu, i es produeix una transferència d'energia positiva, enfortidora, inspiradora [...]. Aquesta presència, font de vida, és edificant per a l'ànima de l'altre» (Halldorsdottir, 1991: 46).

Aquesta relació biogènica és equiparable al *moment de cuidatge transpersonal* de Watson (citada a Quinn *et al.*, 2003) i la seva evolució cap a una Consciència *Caritas* i els processos *caritas* com a base per a una veritable relació de cuidatge-guarició (Watson, 2004a). Per posar-ne un exemple, Halldorsdottir en la seva recerca descriu el pacient de la manera següent: «El sentit és que d'alguna manera el teu esperit i el meu s'hagin trobat en l'experiència. I la idea general [és] que hi ha algú a l'hospital *amb* mi, i no treballant *en* mi» (Halldorsdottir, 1991: 44).

El model de Florence Nightingale com a base teòrica original per al cuidatge i la relació basada en la Consciència *Caritas*

Seria negligent per part meua no reconèixer la font i l'origen de les relacions de cuidatge-guarició en el sentit que és la naturalesa la que en darrera instància cura. La missió ben coneguda de Nightingale és el coneixement compartit que la funció de la infermera o infermer és deixar el pacient en les millors condicions perquè la

naturalesa actuï sobre ell o ella (Nightingale, 1969). Se suposa que ara podem establir noves connexions (des del llegat de Nightingale fins als nous models de ciència, passant per la literatura contemporània sobre infermeria): aquestes relacions de cuidatge, guarició i amor són naturals; i, en el model de Nightingale, una relació així deixa el pacient en les millors condicions perquè la naturalesa actuï sobre ell o ella. En efecte, en aquest model de Ciència del Cuidatge de la Infermeria *Caritas*, és la Consciència *Caritas* de la relació la que guia les accions professionals, les quals contribueixen a la guarició i la sanació.

En un document sobre el mateix tema, com a fruit d'una recerca teòrica, es proposava que «la relació interpersonal té la capacitat de fer de medidora de molts processos psicofisiològics, per bé o per mal [...]. La relació biogènica o guaridora ajuda a crear les condicions per les quals la tendència innata envers el sorgiment de la guarició es facilita i millora en termes de renovació, ordre, més coherència i transformació —l'efecte Haelan segons el marc teòric de Quinn—» (Quinn *et al.*, 2003: A75).

De manera anàloga, es pot invertir l'afirmació anterior i proposar que aquelles relacions entre el pacient i la infermera o infermer en les quals hi ha por, ansietat, desesperació i depressió, entre d'altres, es poden considerar *no guaridores*, segons la recerca de Halldorsdottir, *biocides* o *biocídiques*; el contrari de les relacions *biogèniques*, que donen i reben la vida. A part dels marcs teòrics de la infermeria que refermen la Consciència *Caritas* en les relacions transpersonals de cuidatge-guarició, hi ha una «literatura [ben consolidada] en psiconeuroimmunologia, el suport social, l'amor i el caos i teories de sistemes que refermen aquesta perspectiva. S'ha demostrat que tant el suport social com l'amor afecten la salut» (Quinn *et al.*, 2003: A75). Una afirmació teòrica que sembla relacionar totes les nocions que aquí s'han presentat sobre les relacions de cuidatge transpersonal, la Consciència *Caritas*, la consciència en evolució, la guarició, la sanació, el procés natural i l'amor, entre d'altres, i es resumeix en una cita de Quinn *et al.*: «La relació de guarició pot ésser vista com una mena de suport social fonamental i com una forma particular d'amor que s'ofereix en moments de vulnerabilitat i un desequilibri accentuat. És, potser, l'energia afegida

al sistema el que permet que el pacient emergeixi del caos cap a un ordre superior, en altres paraules, es guareixi» (Quinn et al., 2003: A75).

En resum, la teoria de la Ciència del Cuidatge i la tasca acadèmica intel·lectual en la matèria proporcionen un marc transformatiu per a la maduresa de la infermeria com a disciplina diferenciada i professió al llarg d'aquest segle i en el futur.

És tot un privilegi poder contribuir a crear noves filosofies, ètiques, teories, pràctiques i recerques i tasques clíniques intel·lectuals en l'àmbit de la Ciència del Cuidatge i la teoria del cuidatge humà. Sens dubte, m'enorgulleix i afalaga acceptar aquest títol de doctora *honoris causa* de la mà de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona (Espanya), i, modestament, voldria donar les gràcies a tots els meus companys de professió d'aquí i arreu del món per continuar la seva tasca de cuidatge humà amb l'objectiu de servir millor a la societat i al món en aquests moments de la història.

Voldria expressar-vos la més profunda gratitud i l'agraïment més sincer per haver-me donat l'oportunitat de compartir el meu viatge cap a la Ciència del Cuidatge i la teoria del cuidatge humà, i també pel reconeixement a la meva tasca acadèmica intel·lectual i a la repercussió que ha tingut en la infermeria, en les generacions d'infermeres i infermers i en l'assistència sanitària del segle XXI.

Jean Watson, doctora, infermera registrada, certificada en Infermeria Holística Avançada i membre de l'Acadèmia Americana d'Infermeria

Professora distingida d'Infermeria

Catedràtica en Ciències del Cuidatge dotada de fons a Murchinson-Scoville

Universitat de Colorado (Denver), Facultat d'Infermeria

Fundadora de l'Institut de Ciències del Cuidatge, entitat sense ànim de lucre

www.nursing.ucdenver.edu/caring

www.watsoncaringscience.org